

Donderdag 19 en vrijdag 20 september
VGS congres 2024

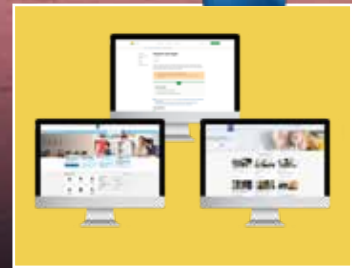
Het VGS congres
19 en 20 september
**Heb jij je al
aangemeld?**

**Professionele
tegenspraak bij
gemeenten:
wie durft?**

**Verbetering van het
stemproces in de
gemeente Tynaarlo**

**Gemeentelijke
dienstverlening
verbeteren met
Common Ground**

De organisatie van verkiezingen vraagt steeds meer van de organisatie

Verkiezingen, een cruciaal moment in onze democratie, leggen in toenemende mate druk op gemeentelijke organisaties. De complexiteit en de verwachtingen over de prestatie van de organisatie nemen gestaag toe. De organisatie van een verkiezing moet steeds meer van de gehele gemeentelijke organisatie worden in plaats van alleen van de afdeling Burgerzaken. Ook de komende jaren zijn er nog veel ontwikkelingen op het gebied van verkiezingen.

Nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen

De nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen (NPVV) trad 1 januari 2023 in werking. De procedure heeft als belangrijkste doel het creëren van mogelijkheden om tijdig voor de vaststelling van de uitslag eventuele (tel)fouten te constateren en op een transparante en controleerbare manier te corrigeren. Deze procedure brengt nadrukkelijk extra uitvoeringslasten met zich mee. Voorheen was er één lange verkiezingsdag. Met de komst van de NPVV zijn er nu twee volle dagen nodig voor de organisatie, die bijna als twee afzonderlijke projecten gezien kunnen worden, namelijk de verkiezing zelf en de uitslagvaststelling. De NPVV heeft niet alleen invloed op de verkiezingsdagen, maar ook op de voorbereiding en de nasleep. Denk aan de publicatie van de uitslagen, het afhandelen van bezwaren van kiezers en het uitvoeren van eventuele hertellingen. Hiermee is de verantwoording over de uitslag en de

inzet van medewerkers toegenomen. Dit vraagt om continuïteit en kennis, waarbij naast expertise ook meer projectleiderschap is vereist om het hele proces in goed banen te leiden.

Toegankelijkheid voor iedereen

Een belangrijk aspect bij de organisatie van verkiezingen is de toegankelijkheid tot de stembureaus en het stemproces. Verkiezingen moeten voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht fysieke beperkingen. Denk hierbij o.a. aan visueel gehandicapten, laaggeletterden, ouderen en mensen met mobiliteitsproblemen.

De verkiezingsorganisatie moet aan al deze aspecten aandacht besteden zodat zoveel mogelijk kiezers persoonlijk aan de verkiezing kunnen deelnemen. Ook met betrekking tot de toegankelijkheid is meer samenwerking gewenst. Stemlokalen worden nu met tijdelijke

voorzieningen voor één dag toegankelijk gemaakt, terwijl het vaak openbare gebouwen zijn die feitelijk het hele jaar toegankelijk moeten zijn. Dat vraagt overleg met de inclusieambtenaar en de LIA (lokale inclusie agenda). Daarnaast is er bij andere afdelingen ook meer expertise op het gebied van de bouwvoor-schriften en het beoordelen van de toegankelijkheid. Afdeling overstijgende samenwerking is dus belangrijk.

Ook met betrekking tot de toegankelijkheid is meer samenwerking gewenst.

Hulp in het stemhokje

Wij zijn als Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) verheugd dat het wetsvoorstel 'Verlenen van bijstand in het stemhokje' de mogelijkheid biedt, voor alle kiezers die dit wensen, hulp te krijgen bij het uitbrengen van hun stem. Wij hebben verzocht uit te gaan van één werkwijze bij het verlenen van hulp. Of de kiezer kiest zelf zijn hulp of de kiezer wordt altijd geholpen door een stembureaulid. Dit om discussies over de aard van beperking in het stembureau te voorkomen. Het is dringend gewenst dat er heldere richtlijnen komen voor stembureauleden met regels over de bijstand in het stemhokje én over hoe om te gaan met kiezers die hulp nodig behoeven bij het uitbrengen van hun stem. De verkiezingsorganisatie moet immers zorgen voor een heldere instructie aan de vrijwilligers die het belangrijke werk op de stembureaus uitvoeren.

Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten

In toenemende mate vormt ons huidige stembiljet een probleem. Door het groeiende aantal politieke partijen en kandidaten is het een enorm biljet geworden. Dit is een probleem voor de drukkers, voor veel van de kiezers en voor de stembureauleden en tellers die het moeten uitvouwen, sorteren en tellen, waardoor telfouten onoverkomelijk zijn. Hoog tijd voor een alternatief. De wet maakt het mogelijk om te experimenteren met een nieuw model stembiljet, met als doel de stemopneming efficiënter te maken en het stemproces toegankelijker te maken. Door het handzame formaat is de verwachting dat het nieuwe stembiljet eenvoudiger door de kiezer is in te vullen en dus zorgvuldiger te tellen. Het biljet biedt ook de mogelijkheid om het in de toekomst elektronisch te tellen.

Betrek de hele organisatie

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren van verkiezingen. Vaak gebeurt dit vanuit de afdeling Burgerzaken, met één of twee projectleiders en al dan niet een projectteam. Tijdens een verkiezingsperiode is de werkdruk bij Burgerzaken hoog. Immers moet ook de dienstverlening aan de burgers gewoon doorgaan. Er wordt extra capaciteit ingehuurd om alles soepel te laten verlopen. Soms voelt een projectteam zich niet altijd gesteund door de rest van de organisatie. Hoe kunnen we dit slimmer organiseren? Hoe verlagen we de werkdruk bij de afdeling Burgerzaken en vergroten we de betrokkenheid van de hele organisatie. Enkele ideeën hierbij zijn het werven van voorzitters en tel-leiders (tijdens de zitting van het gemeentelijk stembureau) uit de organisatie zelf, wat de continuïteit ten goede komt. Ook kan er gedacht worden aan de inzet van ervaren projectleiders op deelprojecten binnen het verkiezingsproces. Daarnaast zien wij een trend dat steeds meer gemeenten stembureauleden werven uit de gemeentelijke organisatie waarbij tegelijkertijd gemeentebreed wordt meegewerkt aan het mooie democratische proces.

Verkiezingen zijn niet langer alleen de verantwoordelijkheid van één afdeling.

Conclusie

Het organiseren van verkiezingen vraagt steeds meer van onze organisatie. Die wordt geconfronteerd met een toename van zeer gedetailleerde regelgeving waarbij dit lang niet altijd binnen het speelveld van Burgerzaken valt. Verkiezingen zijn daarmee niet langer alleen de verantwoordelijkheid van één afdeling. Ze vragen om een integrale aanpak, waarbij de gehele organisatie betrokken wordt. Door slimme samenwerking, het delen van kennis en het benutten van de kracht van alle medewerkers, kunnen verkiezingen een feestje worden voor de hele organisatie. Laten we deze uitdaging omarmen en onze democratie versterken!

Bijdrage van het NVVB (Nederlandse Vereniging van Burgerzaken)